

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ АГРОХОЛДИНГІВ В УКРАЇНІ

Анотація. Проаналізовано діяльність холдингів у сільському господарстві України. Охарактеризовано основні тенденції розвитку агрохолдингів. Висвітлено переваги й недоліки аграрних холдингових формувань.

Ключові слова: агрохолдинг, інтеграція, інновація, земельний банк, поглинання, сільськогосподарське виробництво, концентрація.

Аннотация. Проанализирована деятельность холдингов в сельском хозяйстве Украины. Охарактеризованы основные тенденции развития агрохолдингов. Освещены преимущества и недостатки аграрных холдинговых формирований.

Ключевые слова: агрохолдинг, интеграция, инновация, земельный банк, поглощение, сельскохозяйственное производство, концентрация.

Summary. Statement of the problems. Accelerate the development and implementation of new economic mechanisms that would ensure the efficiency of agricultural production, possibly through the development of its new organizational forms. For decades, evolved form of integrative interactions in the APC Ukraine. This led to the creation in agriculture vertically integrated groups - agricultural holdings.

Results of research. In recent years, the strategy of agricultural holdings observed several general trends: an increase in landbank, access to international capital markets, mergers and acquisitions. The result is the emergence of new structures, having in its use of more than 150 hectares of farmland.

Conclusions. Difficult economic conditions influence the performance of such powerful forces as agricultural holdings. However, despite the difficulties, the majority of agricultural enterprises gradually increasing its land bank to increase capacities and acquire new assets. Thus, the contribution of agricultural holdings to the growth and development of the agricultural sector of the country is positive, however, requires the development of a mechanism to promote rural development.

Keywords: agroholding, integration, innovation, land bank, absorption, agricultural production, concentration.

Постановка проблеми. До найважливіших проблем в агропромисловому комплексі можна віднести низьку ефективність сільськогосподарського виробництва, безробіття, бідність, занепад соціальної інфраструктури, вимирання сіл та трудову міграцію. Прискорити розробку і впровадження нових механізмів господарювання, які б забезпечили ефективність сільськогосподарського виробництва, можливо шляхом розвитку нових його організаційно-правових форм. Протягом десятиріч удосконалювались форми інтеграційних взаємодій в АПК України. Це призвело до створення в сільському господарстві вертикально інтегрованих об'єднань - агрохолдингів.

Аналіз останніх досліджень. Питання становлення і діяльності агрохолдингів досліджували у своїх роботах такі вчені як В. В.Бабич, І. О.Бланк, Ф. Ф. Бутинець, В. Л. Валентинов, А. М. Герасимович, В. Г. Горелкін, В. М. Добровський, В. І. Єфіменко, З.В. Гуцайлук, Я. Д. Крупка, П. М. Макаренко, Г. В. Уманців, а також та-

кі зарубіжні вчені, як П. Баркер, Дж. Бейлі, Девід М. Бішоп та інші. В той же час, існують окремі аспекти проблеми, які ще потребують більш ґрунтовного опрацювання, що визначило актуальність роботи.

Мета статті. Метою статті є аналіз діяльності агрохолдингів в Україні, та визначення їх впливу на розвиток аграрного сектору країни.

Виклад основного матеріалу. Останнім часом набув поширення такий вид господарювання як холдинг. Однією з основних економічних передумов створення холдингових компаній в Україні стали процеси акціонування і приватизації великих державних підприємств і об'єднань. Згідно з Законом України „Про холдингові компанії в Україні”, холдинговою компанією є акціонерне товариство, яке володіє, користується та розпоряджається холдинговими корпоративними пакетами акцій (часток, паїв) двох або більше корпоративних підприємств [6]. Агрохолдинги включають в себе сільськогосподарські, переробні і торгівельні організа-

ції, що об'єднали або повністю, або частково свої ресурси на основі договору про взаємовигідне економічне співробітництво.

Аграрні холдинги - одна з особливостей сучасного розвитку аграрного виробництва. Дослідження діяльності агрохолдингів, як форми організації агропромислового виробництва засвідчує, що основним шляхом їх створення є інвестування капіталу вітчизняного чи іноземного походження спочатку в переробну промисловість, що забезпечує значно швидший його обіг і окупність [5]. Зокрема це стосується олієжирової, борошномельної, хлібопекарської, цукрової, м'ясо-молочної промисловості.

В Україні спостерігається тенденція до збільшення кількості агрохолдингів. Так, якщо у 2007 році в Україні було зареєстровано 18 агрохолдингів, що мали землі у користуванні загальною площею 1,7 млн. га., у 2009 році їх кількість збільшилась до 33, а загальна площа земель у користуванні зрос-

ла до 4,0 млн га. У 2010 році в Україні налічувалося вже понад 50 агрохолдингів з загальною площею землі у користуванні 6 млн га. На початок поточного 2013 року в Україні нараховується майже 80 агрохолдингів, що обробляють більше ніж 10 млн.га [1].

Протягом останніх 2-3 років в стратегії діяльності аграрних холдингів спостерігалось декілька загальних тенденцій: збільшення земельного банку, вихід на міжнародний ринок капіталу, злиття та поглинання. Результатом цього є виникнення нових структур, що мають у своєму користуванні більше 150 тис. га сільськогосподарських угідь.

За рівнем масштабності та територіальної концентрації агрохолдинги є міжрегіональними, оскільки орендують землі в багатьох регіонах України. В таблиці 1 ми навели інформацію щодо найбільших за площею орендованої землі, аграрних об'єднань України.

Таблиця 1.

Найбільші за обсягами землекористування агрохолдинги України

№	Назва агроформування (агрохолдингу)	Області, де розташовані орендовані землі	Площа, тис. га
1	ТОВ «Українські аграрні інвестиції»	Чернігівська, Кіровоградська, Сумська, Полтавська, Чернівецька, Черкаська, Київська, Тернопільська, Хмельницька, Івано-Франківська	330
2	Агрохолдинг «NSH»	Хмельницька	300
3	ТОВ «Миронівський хлібопродукт»	АР Крим, Черкаська, Київська, Вінницька, Житомирська	220
4	ДП «Нафком-Агро»	Чернігівська, Вінницька, Полтавська, Сумська	200
5	ТОВ «Астарт-Київ»	Хмельницька, Вінницька, Полтавська	166
6	«Дакор Агро Холдинг»	Рівненська, Тернопільська, Львівська	163
7	Група компаній «Мрія»	Чернівецька, Івано-Франківська, Тернопільська, Хмельницька, Львівська	158
8	ЗАТ «Агротон»	Луганська	150
9	Корпорація «Приват-АгроЦентр»	Дніпропетровська, Одеська, Львівська, Кіровоградська, Полтавська, Харківська, Черкаська	150
10	ЗАТ «Райз»	Київська, Рівненська, Полтавська, Одеська	150
11	ТОВ «УкрАгроІнвест»	Київська, Донецька	140
12	Асоціація «Група компаній «Укррос»	Київська	120
13	ТОВ «Агропродінвест»	Київська, Харківська	100
14	Landkom International PLC	Івано-Франківська, Тернопільська, Закарпатська, Львівська,	100
15	Група компаній «Кернел»	Одеська, Полтавська, Черкаська, Хмельницька, Миколаївська	84

Джерело: [8]

Діяльність сучасних агрохолдингів в Україні направлена, в першу чергу, на виробництво зернових та олійних культур, виробництво сировини для власної переробної промисловості (цукрові буряки, молоко, м'ясо великої рогатої худоби, свиней, птиці тощо). Аналізуючи виробничі напрямки діяльності агрохолдингів, можна констатувати, що в більшості своїй вони спеціалізуються на виробництві зернових олійних культур в рослинництві, тваринництво представлено в основному птахівництвом. Ключовою спеціалізацією вітчизняних агрохолдингів є рослинництво. Так, питома вага вартості продукції рослинництва у виручці від реалізації становить більше 80%, що зумовлено високим рівнем її рентабельності. Наприклад, рентабельність виробництва насіння соняшнику в сільськогосподарських холдингах - 60-70%, цукрових буряків - 30-40%, ріпаку - 25-30%, зернових культур - 10-15% [3].

На думку експертів, основною тенденцією для України у найближчій перспективі, стане домінування саме аграрних холдингів, оскільки великі агрохолдинги мають доступ до капіталу, знань та новітніх технологій.

Таким чином, підсумовуючи все вище зазначене про діяльність агрохолдингів, робимо висновок про те, що до переваг таких об'єднань підприємств, можна віднести застосування новітніх технологій у сільськогосподарському виробництві, наявність потужної матеріально-технічної бази, контроль якості та продажу кінцевої продукції та інтеграцію сільськогосподарського та переробного виробництва.

Незважаючи на позитивні тенденції розвитку, недоліками агрохолдингів є розвиток монополізму на ринку оренди землі та монополізація ринку сільськогосподарської продукції внаслідок надмірної концентрації земельних ресурсів в одних руках, зменшення потреби в трудових ресурсах внаслідок застосування новітніх технологій та потужної високопродуктивної техніки (зростання рівня безробіття серед сільського населення), переважний розвиток галузі рослинництва (значне відставання галузі тваринництва).

Висновки. Складні економічні умови впливають і на результати діяльності таких потужних формувань, як аграрні холдинги. Однак, не зважаючи на труднощі, більшість аграрних компаній поступово нарощують свій земельний банк, збільшують потужності та придбають нові активи. Переливання капіталів аграрного сектора дозволило утворити агрохолдингам міцне підґрунтя у виробництві продукції, що істотно впливає на кінцеві результати їх діяльності. Завдяки агроіндустріальній вертикальній інтеграції, агрохолдинги, як правило, є ефективними бізнес-проектами з доступом до капіталу, ринків та інновацій. Інтегруючи всі елементи агроіндустріального виробництва і продовольчого маркетингу у своїй структурі, конкурентна перевага агрохолдингів досягається завдяки застосуванню нових технологій у сільському господарстві, обробці, контролю якості продукції. Таким чином, внесок агрохолдингів до економічного зростання і розвитку аграрного сектору країни є позитивним.

Література:

1. Андрійчук В.Г. Агропромислові формування нового типу в контексті стратегії розвитку вітчизняного сільського господарства / В. Г. Андрійчук // Економіка АПК. - 2013. - №1. - С. 3 - 15.
2. Гуторов А. О. Агрохолдинги як ефективна форма концентрації сільськогосподарського виробництва / А. О. Гуторов // Економіка АПК. - 2011. № 3. - С. 102-107.
3. Дудар Т.Г. Оцінка потенціалу і ринкових позицій аграрних холдингів / Т.Г. Дудар // Економіка АПК. - 2011. - №11. - С. 84 - 90.
4. Мірзоева Т.В. Агрохолдинги України в умовах сьогодення / Т.В. Мірзоева // Інноваційна економіка. - 2012. - №8. - С. 90-93.
5. Мороз О.О. Діяльність інтегрованих сільськогосподарських підприємств / О.О. Мороз // Економіка АПК. - 2012. - № 4. - С. 96-101.
6. Про холдингові компанії в Україні: Закон України № 3528-IV від 15.03.2006 р. (ост. ред. Від 05.08.2009 р.) [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
7. Садовник О.В. Сучасні тенденції розвитку агрохолдингів в Україні / О.В. Садовник // Вісник СНАУ, Випуск 4. - 2009. - С.10 - 15.
8. Топ-25 агрохолдингів України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://comik.volvn.ua/articles/top-25-lendlordiv-ukraini>.